

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

א' מ"י פ"ב מהלכות
גזילה הלכה י' סמג
עשין עג ט"ש"ע ח"מ ס'
ש"ס סעיף ה' :

רבינו הגאון

וקרקע אינה נגזלת.
ואוקימנא בהושענא
דאונכרי גופייהו, אבל
בהושענא דבעלי בתים,
אפי' היא גזולה אפי'
(גזולה) גזולה אונכרי
גופייהו כשיירה כו'.
ואסיקנא לולב אין צריך
אגד. ואפי' מאן דסבר
דצריך אגד, [כיוון דאי
שרי ליה חזון לכמות
שהיה, אינו שינוי, דקיימא
לן שינוי החזון לברייתו
אינו שינוי. ושינוי השם
אינו שינוי

וקרקע אינה נגזלת. כלומר אינה קנויה לגזול בשום יאוש דלעולם היא בחזקת בעלים דמקראי נפקא לן בהגזול בתרא דקרקע מאי נפקא ליה מינה במאי דלינה נגזלת אידם יאוש אפילו היתה נגזלת לא קני ואי לאחר יאוש הרי קונה ציאוש וכן מוכיח בשמעתינן גבי פלוגתא דר' אליעזר ורבנן דפליגי בסוכה גזולה דמכשרי רבנן משום דקרקע אינה נגזלת והוא ליה סוכה שאולה ואדם ואלו ידי חובתו בסוכתו של חזירו והשתא אי לפני יאוש הא אפילו מטלטלין אין נגזלין אלא ודאי לאחר יאוש ומיהו אין משם ראייה דאם היתה סוכה מטלטלין כגון שהוציא מסוכתו שזראש העגלה וזראש הספינה לא היה יואל זה צין קודם יאוש צין לאחר יאוש משום דממעטינן דפירק' (קמ"ח) (דף ע"ט.)

וקרקע אינה נגזלת. כלומר אינה קנויה לגזול בשום יאוש דלעולם בחזקת בעלים היא דמקראי נפקא לן בהגזול בתרא דקרקע מאי נפקא ליה מינה במאי דלינה נגזלת אידם יאוש אפילו היתה נגזלת לא קני ואי לאחר יאוש הרי קונה ציאוש וכן מוכיח בשמעתינן גבי פלוגתא דר' אליעזר ורבנן דפליגי בסוכה גזולה דמכשרי רבנן משום דקרקע אינה נגזלת והוא ליה סוכה שאולה ואדם ואלו ידי חובתו בסוכתו של חזירו והשתא אי לפני יאוש הא אפילו מטלטלין אין נגזלין אלא ודאי לאחר יאוש ומיהו אין משם ראייה דאם היתה סוכה מטלטלין כגון שהוציא מסוכתו שזראש העגלה וזראש הספינה לא היה יואל זה צין קודם יאוש צין לאחר יאוש משום דממעטינן דפירק' (קמ"ח) (דף ע"ט.)

מדכתיב לך גבי סוכה לך להוציא את הגזולה ולפני יאוש נמי לא חשיבא כשאלה דמטלטלין הנגזלין לאו ברשות בעלים קיימי אבל קרקע בחזקת בעלים עומדת ויש לדקדק מהא דנתיבא בחזקת הבעלים

לו פרה מוכר לו טלית מעיד לו עליה ומוקי לה ברבואה שגול שדה משמעון ומכרה לוי ואחא יהודה וקמערער דלא לזיל שמעון לאסרוהי לזוי דינחא ליה דהדרא אבל פרה וטלית לא הדרי דהוי יאוש ושינוי רשות משמע דכדיא דבקרקה לא מהני יאוש וכי תימא משום דקא סבר יאוש כדי לא קני ושינוי רשות לא שייך בקרקע הא טעמא דיאוש לא קני משום דכאסורא אחא לדיה דמפרש דמרבזה (ב"ק דף טו.) והכא גבי קרקע נמי כבד נתיבא קודם שהחזיק זה הלוקח כמו גבי פרה וטלית וזירושלמי דכלאים סוף פרק שביעי משמע דיש יאוש לקרקע דפריך ויש קרקע נגזלת א"ר לוי אעפ"כ יש יאוש לקרקע ומיהו יש ליישב דלעולם אין יאוש ולאסור דרבנן משום כלאים איירי דתנן התם (פ"ז מ"ו) האנס שזרע את הכרם ויא' מלפניו קוצרו ואפילו במועד עד כמה יהא נותן לפועלים עד שליש יתר מכאן קוצרו כדרכו והולך אפילו במועד עד כמה יהא נותן לפועלים עד שליש רב הוגא רב ששת חד אמר עד שליש לשכר וחד אמר עד שליש לדמים מאימתי נקרא אנס משישקע א"ר אחא נשתקעו הבעלים ולא נתיבא אסורין דבר תורה נתיבא הבעלים ולא נשתקעו אסורין מדברי סופרים ויש קרקע נגזלת א"ר לוי אעפ"כ יש יאוש לקרקע עד כאן ירושלמי והכי פירושו מותר לקוצרו אפילו במועד דמלאכה אסורה חוץ מדבר האבד שובר פועלים אפילו דרך פרסום וקוצר וזריעת האנס לא נאסר הכרם דאין אדם אומר דבר שאינו שלו ונותן לפועלים עד שליש לשכר היינו פורצים להם בשכירות שיש יותר ממנה שהיה ראוי לתן להם כדאמר רב הונא בר אבא ד"ב"ק דף ע"ט. ו) ו) במגוה עד שליש ומאן דאמר לדמים היינו שנותן להם שליש שוים של כל הפירות אבל יתר מכאן לא יוסף וקוצר כדרכו ולא יסבור אפילו לאחר המועד (ה) מאימתי נקרא חס האנס על הכרם ליחשב כשלו שיאסר צוריעתו משישקע חס בעלים ממנו ונקרא על שם האנס ואע"פ שלא נתיבא הבעלים דלא אמרו ווי ליה לחסרון כיס דאנן סברי דמיאשי ואפילו אמרי דלא מיאשי נעשה כחוט על ספינתו שטבעה בים ומיתסרא דאורייתא צוריעת האנס אבל נתיבא ולא נשתקעו לא מיתסר מדאורייתא דקרקע אינה נגזלת אבל מדרבנן אסור ופריך ויש קרקע נגזלת כלומר לאסור אפילו מדרבנן ומשני דיש יאוש לאסור מדרבנן משום כלאים אבל מדאורייתא אין יאוש מדרבנן אסור ומיהו היכא דנשתקע חס בעלים אפילו מדאורייתא יש יאוש מדאורייתא דבר תורה ועוד יש לפרש דבענין אחר נשתקעו הבעלים ולא נתיבא אסורין דבר תורה לא מחמת זריעת האנס קאמר אלא שהלך לו האנס ונשאר הכרם לפני הבעלים ולא עקרו ממנו הכלאים והוסף מאתים אסורין דבר תורה מחמת הבעלים שמקיימים כלאים דדידהו הוי כיון דלא נתיבא אבל נתיבא ולא נשתקעו מדרבנן ואיכא פירי טובא לנשון זה וראשון עייקק ובתמכת ערלה פ"ק תיבא צירושלמי בשם ר' שמעון בן אלעזר נוטע לרבים חייב צנוטע בתוך שלו ברשות הרבים פטור (ו) בגזול קרקע ויש קרקע נגזלת א"ר אליעי אע"פ שאין קרקע נגזלת יש יאוש לקרקע וכולה מלתא תמוה דהא מתניתין דהתם קמני הגזול שנטע חייב ותו מאי קא פריך אצרייתא ויש קרקע נגזלת דמשמע משום דנגזלת ויש יאוש פטור מן הערלה דהרבה מכא זה יש לי לחייב צנוטע לתוך שלו ועוד מדמי נוטע ברשות הרבים לגזול קרקע ונטע והיינו בלא יאוש דומיא דרשות הרבים דאין שייך בו יאוש ואם (ו) [מתקנה] היא דיש יאוש כריך לאוקמה כשנשתקעו חס הבעלים: ב"י גזול אונכרי נמי ינהוי יאוש בעלים בירייהו דידהו. וא"ת ההוא יאוש שלא מדעת הוא דלא ידע ביה גזול בלוקח וקיימא לן ברבים אלו מליאות (ב"מ דף ט"ז:) דיאוש שלא מדעת לא הוי יאוש וי"ל דלא מיקרי יאוש שלא מדעת אלא היכא דבא לידו קודם שידעו הבעלים שנאבד מהם אבל הכא ידעי זה ונתיבא מקודם אלא דאין יאוש לקרקע:

שינוי החזון דמלאכותיה לא שמויה שינוי. ואע"ג דקני מדרבנן כדאיתא בריש הגזול קמא (ב"מ דף ט"ז:) בגזול עמיס משופין כגון נסרים ועשאן כלים כליס כיון דמלאכותיה לא קני לא נפיק הכא ומיהו מההיא סבתא (לקמן דף ט"ז.) משמע גבי סוכה דנפיק אע"ג דלא קני אלא מטעם מריש אלא יש לתרץ התם משום תקנת השבים והכא באגודת לולב דעלמא לא שייך תקנת השבים דנקיל להמיר אגודו ומה שנקלץ מן המחובר לא חשיב שינוי מעשה כיון דלא נשתנה שמו בכך דמתיקרא אסא והשתא אסא כדאשכחן בריש הגזול קמא (ב"מ דף ט"ז.) האי דגזול דיקלא מחצריה וקטליה אע"ג דשדיח לארעא דידיה לא קני מאי טעמא דמתיקרא דיקלא מיקרי והשתא נמי דיקלא מיקרי ואע"ג דפסק לחיותא גרע מכחשא דלא דר או מצהמה והזקינה דחשיב שינוי אע"ג דלא נשתנה שמו ומשלים כשעת הגזולה וכן עמיס ושיפן אצנים וסיתמן זמר וליבנן בריש הגזול קמא (שם דף ט"ז):

וריקניוה בשינוי השם. תימא הא אמרינן דשינוי מעשה החזון לברייתו לא שמויה שינוי והוא הדין בשינוי השם כדאמרינן דמרבזה (ב"מ דף ט"ז.) גבי מריש דשינוי החזון לברייתו שינוי השם לא שמויה שינוי וי"ל דפריך הכא אליבא דרב יוסף דמסיק התם שינויא אצרינה ועוד וי"ל בשינוי השם דליכא שינוי מעשה בהדיה לא קני בחזון לברייתו כמו מריש דכמו שהוא בנאו בצירה לא חשיב שינוי מעשה אבל הכא דאגדו הרי חשיב שינוי מעשה בהדי שינוי השם וקני אע"ג דהדר למלתיה וא"ת ועוצבא דהתם (דף ט"ז:) כיון דלית זה קיוע ואין זה אלא מחשבה א"כ שינוי השם דידיה חזון לברייתו הוא ואמאי קני וי"ל דהתם איכא יאוש בהדי שינוי השם דהיכא דליכא יאוש אין מחשבה מומחא דקמתי לפי שלא נתיבא הבעלים ועדיף שינוי השם החזון דקני עס יאוש כדאשכחן גבי ועוצבא משינוי מעשה החזון לברייתו דאפילו עס יאוש לא קני דמסיקנא הכא והשתא יתחא הא דקאמרינן התם שינוי השם כשינוי מעשה דמי דהיכי דמי להדדי והלא שינוי מעשה לחודיה בלא יאוש קני כדמוכח בכמה דוכתי דמרבזה (שם דף ט"ז.) ובהגזול קמא (שם דף ט"ז.) ואילו שינוי השם לא קני אלא בהדי יאוש כדמוכח היכא דעוצבא אלא היינו טעמא משום דעוצבא חזון לברייתו אבל היכא דלא דר קני לחודיה דלההיא דגנב טלה ונעשה איל עגל ונעשה דר פריך התם לעיל (דף ט"ז.) וליקניניהו שינוי השם ולא יתחייב ארבעה ותמשה ומשני שור בן יומו קרוי שור איל בן יומו קרוי איל משמע שור איל הרי קני שינוי השם לחודיה והשתא יש כמה דינים בדבר דשינוי מעשה שאינו חזון וכן שינוי השם שאינו חזון קני מדאורייתא אע"ג דלא נתיבא שינוי מעשה החזון קונה בלא יאוש מדרבנן דמשימע בריש הגזול קמא (שם דף ט"ז.) וטעמא משום תקנת השבים ושינוי השם דהדר למלתיה בלא יאוש לא קני כלל חוץ מלענין מריש משום תקנת השבים וכל צנין קרקע וכיוצא בו כדמוכח שמעתא דההיא סבתא (דף ט"ז.) דזוחא אלמא לא נתיבא ואמר רב נחמן אין לה אלא דמי עמיס וא"ת הא דפריך הכא לקניניהו בשינוי השם תקשי ליה אמתינן דלולב הגזול (עליל דף ט"ז.) וי"ל דמתני' איכא לאוקמא בשגזולו אגודה דלית ביה לא שינוי השם ולא שינוי מעשה:

א) לקמן לה. ב"ק ט"ז.
ב) לעיל י"א: לקמן לה. סנה' פ"א: א) [פסח דין ט"ז] לעיל י"א: לקמן לה. ג. לו.
ד) ע"י תוס' ב"מ ס"א. ד"ה אלא לאו דגזול וכו'.,
ה) לקמן לה. ו) [ג'ל] הישן דף ט"ז. ז) א"ת.

הגהות הב"ח

א) תוס' ד"ה וקרקה אינה נגזלת וקוצר כדרכו ולא יסבור אפילו לאחר המועד. ג"כ פירוש קוצר כדרכו לאט לאט ולא יסבור פועלים אפילו נמשך הקצירה עד לאחר המועד וגם לאחר המועד לא יסבור אלא אם כן צוקט ומלא פועלים בשכר הידוע ושיקצרו בכרם שאו ודאי אם לא יסבור פועלים חיישינן משום משהה כלאים בכרם הא לאו הכי לא חיישינן משום משהה כלאים וק"ל: ב) בא"ד ברה"ר פטור בגזול קרקע וכו' מכה זה יש לי לחייב כגונטע לתוך:

מוסף רש"י

לולב צריך אגד. אגוד שלשה המינין אגד. אגוד (שם)